

KAN NEDERLAND ZONDER BOEREN?

**De mening van het Nederlandse publiek over het nut van
boerenbedrijven in eigen land**

Jolanda Fransen

maart 2005

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Resultaten	2
	Bijlagen	
1	Vragenlijst	
2	Tabellen	

1 Inleiding

Op verzoek van het RKK televisieprogramma Soeterbeeck heeft Veldkamp onderzoek uitgevoerd naar de mening van het Nederlandse publiek over het nut van boerenbedrijven in eigen land.

Het onderzoek dient input te geven voor een van de uitzendingen van het televisieprogramma Soeterbeeck waarin het onderwerp 'vervreemding tussen burgers en boeren' centraal zal staan. Hoe denkt de Nederlander momenteel over het nut van boeren in eigen land? Is men zich bewust van het belang van boeren voor de leefbaarheid en het behoud van het platteland? Hecht men hier waarde aan? De resultaten van de publieksenquête geven inzicht in de mening van het Nederlandse publiek ten aanzien van bovenstaande vragen.

Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 10 tot en met 14 februari 2005. De gegevensverzameling heeft plaatsgevonden aan de hand van telefonische interviews. Hiervoor zijn personen benaderd van 18 jaar en ouder, waarbij is gelet op een representatieve verdeling naar achtergrondkenmerken. De vragenlijst is in overleg met de opdrachtgever tot stand gekomen en is als bijlage in dit rapport opgenomen.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de belangrijkste resultaten.

2 Resultaten

De publieksenquête is voorgelegd aan een steekproef van 102 personen, representatief voor de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder. De ene helft rekent zicht tot een godsdienst (46%) en de andere helft niet (52%). In de meeste gevallen gaat het om rooms katholiek (25%) of protestants/hervormd (10%). Slechts 1% is moslim en 10% rekent zich tot een andere godsdienst.

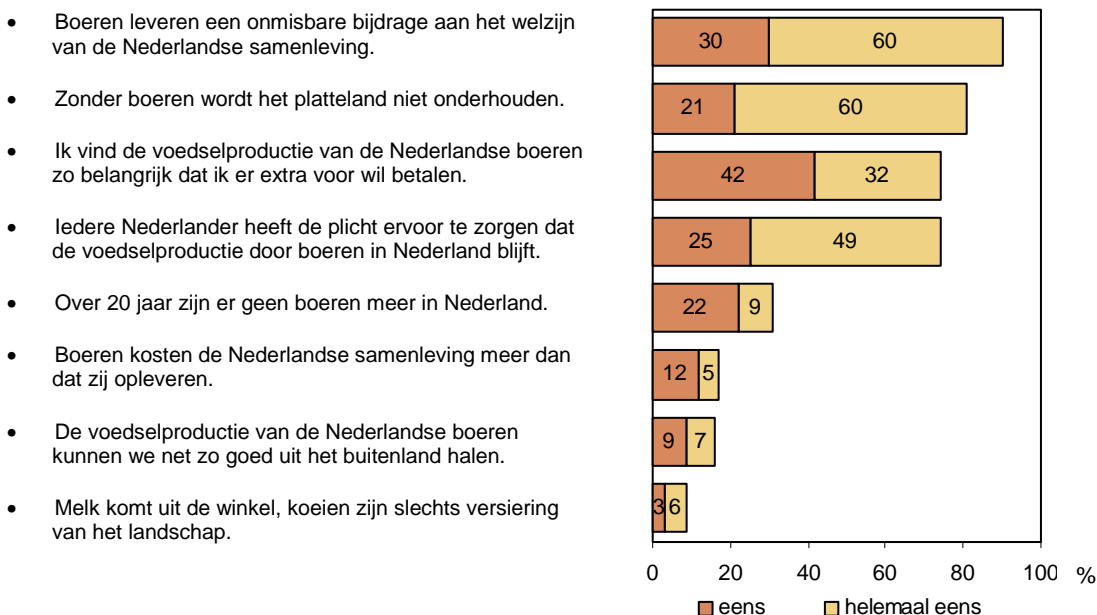
Over het algemeen hebben Nederlanders wel enige kennis van boeren en boerenbedrijven: 41% heeft het gevoel hier wel wat van af te weten en 19% heeft het gevoel hier zelfs veel van af te weten. Bij 38% van de ondervraagden is deze kennis gering.

Dat het merendeel van de ondervraagden wel wat afweet van boeren en boerenbedrijven komt ook door hun informatievergaring: 62% ziet wel eens tv-programma's of leest wel eens artikelen over dit onderwerp. Bovendien heeft 83% van de ondervraagden wel eens een boerderij bezocht. Slechts 9% is met geen enkel van deze informatiebronnen in contact geweest. De interesse in boeren en boerenbedrijven is iets meer aanwezig bij de groep ondervraagden boven de leeftijd van 45 jaar dan bij de jongere groep ondervraagden: zij lezen vaker artikelen over boeren (76% versus 47%) en hebben vaker een boerderij bezocht (90% versus 76%).

Over het algemeen wordt het belang van boeren voor Nederland door een ruime meerderheid van de ondervraagden onderkend. Men is vooral van mening dat de boeren in Nederland nodig zijn voor de voedselproductie (88%). Echter, ook het belang van boeren voor het behoud van het landschap wordt door een groot deel van de ondervraagden genoemd (79%). Voor ouderen (45 jaar en ouder) telt het behoud van het landschap vaker (90%) dan voor jongeren (18 tot 45 jaar, 69%). Slechts een kleine groep (8%) is van mening dat de boeren in Nederland niet nodig zijn. Deze groep verschilt in argumentatie: de ene helft denkt dat het verdwijnen van de boeren een oplossing zal zijn voor het mestoverschot, de andere helft pleit voor het beschikbaar komen van meer grond voor woningbouw.

Om de houding van het Nederlandse publiek ten aanzien van boeren iets specifieker vast te stellen, is een aantal stellingen voorgelegd. In de grafiek is het oordeel op de stellingen in een percentage uitgedrukt.

1| Oordeel over acht stellingen (% (helemaal) mee eens)

De reacties op de stellingen bevestigen het positieve beeld: het Nederlandse publiek vindt dat boeren in Nederland nodig zijn. De overgrote meerderheid vindt bijvoorbeeld dat boeren een onmisbare bijdrage leveren aan het welzijn van de Nederlandse samenleving (90%). Ook vindt men dat boeren voor het onderhoud van het platteland zorgen (81%). Ouderen (45 jaar en ouder) zijn het vaker helemaal eens met deze stelling (71%) dan jongeren (49%).

De positieve houding van de ondervraagden ten aanzien van het behoud van voedselproductie in eigen land blijkt ook uit de reactie op de stelling 'de voedselproductie van de Nederlandse boeren kunnen we net zo goed uit het buitenland halen': 84% is het hier (helemaal) mee oneens. Op dit punt blijken vrouwen een positievere houding te hebben ten aanzien van de Nederlandse boeren dan mannen (vrouwen 91%, mannen 77% (helemaal) mee oneens).

Een meerderheid is het (helemaal) oneens met de stelling dat boeren de Nederlandse samenleving meer kosten dan dat zij opleveren (66%). Bij deze stelling is het opvallend dat een deel van de ondervraagden hier een neutrale positie inneemt (17%). Dit blijkt vaker bij vrouwen dan mannen voor te komen (30% versus 5%).

Over het algemeen is men dus van mening, dat Nederland haar eigen boeren en boerenbedrijven nodig heeft, maar is men ook bereid hier zelf iets voor in te leveren? Driekwart van de ondervraagden ziet in dat de burger zelf ook verantwoordelijk is voor het behoud van boeren in Nederland en is ook bereid deze verantwoordelijkheid te nemen. Van de totale groep ondervraagden is 74% het er (helemaal) mee eens dat iedere Nederlander de plicht heeft ervoor te zorgen dat de voedselproductie door boeren in Nederland blijft. De bereidheid om extra te betalen voor het behoud van voedselproductie door Nederlandse boeren is bij 74% van

de ondervraagden aanwezig. De ondervraagden van 45 jaar en ouder zijn iets stilliger ten aanzien van deze uitspraak dan de jongere groep ondervraagden (respectievelijk 41% tegenover 24% helemaal mee eens).

Hoe denkt men tot slot over de toekomst van de boeren in Nederland? Zullen er over 20 jaar nog steeds boeren in Nederland zijn of hebben tegen die tijd alle boeren noodgedwongen hun toevlucht gezocht in een andere professie of een ander land? De Nederlandse bevolking denkt van niet. De meerderheid is van mening dat Nederland over 20 jaar nog steeds haar eigen boeren heeft (66%). Mannen denken dit wel wat minder vaak (36%) dan vrouwen (24%).

Kortom, er is geen sprake van vervreemding tussen burgers en boeren in Nederland. Een grote meerderheid van het Nederlandse publiek is van mening dat Nederland haar boeren nodig heeft en is ook bereid haar verantwoordelijkheid te nemen om het voortbestaan van de boeren te ondersteunen.

Bijlage 1 Vragenlijst

De volgende vragen gaan over boeren in Nederland.

VRAAG 1

Heeft u het gevoel dat u veel, wel wat of weinig weet over boeren en het boerenbedrijf in Nederland?

- 1 ik weet er veel van af
- 2 ik weet er wel wat van af
- 3 ik weet er weinig vanaf
- 4 weet niet\kan niet zeggen

VRAAG 2

MEERVOUDIGE VRAAG

Sommige mensen in Nederland zeggen dat we boeren in Nederland nodig hebben, bijvoorbeeld vanwege de voedselproductie en voor het behoud van het landschap. Andere mensen zeggen dat we ze niet nodig hebben, omdat dan bijvoorbeeld het mestoverschot wordt opgelost en er meer grond beschikbaar komt voor woningbouw. Tot welke groep rekent u zich het meest? (Let op: meerdere antwoorden mogelijk) Enquêteur lees op: De groep mensen die zegt:

- 1 wel nodig voor voedselproductie
- 2 wel nodig voor het behoud van het landschap
- 3 niet nodig vanwege mestoverschot
- 4 niet nodig want grond is nodig voor woningbouw
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 3

MEERVOUDIGE VRAAG

Over boeren en het boerenbedrijf: leest u daar wel eens artikelen over in dagbladen of tijdschriften, ziet u daar wel eens een uitzending over op tv of heeft u misschien wel eens een boerderij bezocht?

ENQ lees op: (meerdere antwoorden mogelijk)

- 1 ja, lees wel eens artikelen
- 2 ja, kijk wel eens tv-programma's
- 3 ja, heb wel eens boerderij bezocht
- 4 nee
- 5 weet niet

VRAAG 4

Dan wil ik u nu graag een aantal stellingen voorlezen. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met die stellingen?

- 9 doorgaan

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling... Ik vind de voedselproductie van de Nederlandse boeren zo belangrijk dat ik er extra voor wil betalen. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling. Iedere Nederlander heeft de plicht ervoor te zorgen dat de voedselproductie door boeren in Nederland blijft. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling...

De voedselproductie van de Nederlandse boeren kunnen we net zo goed uit het buitenland halen.

(ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling... Melk komt uit de winkel, koeien zijn slechts versiering van het landschap. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling...Zonder boeren wordt het platteland niet onderhouden. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling... Over 20 jaar zijn er geen boeren meer in Nederland. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling... Boeren leveren een onmisbare bijdrage aan het welzijn van de Nederlandse samenleving. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 42

In hoeverre bent u het eens met de stelling...Boeren kosten de Nederlandse samenleving meer dan dat zij opleveren. (ENQ.: lees op:)

- 1 helemaal mee eens
- 2 beetje mee eens
- 3 niet zo mee eens
- 4 helemaal niet mee eens
- 5 weet niet\geen mening

VRAAG 6

Tot slot willen wij u nog een vraag stellen over uw persoonlijke achtergrond. Rekent u zichzelf tot een bepaalde godsdienst? En zo ja, welke?

- 1 nee, geen godsdienst
- 2 Rooms Katholiek
- 3 Protestants\hervormd
- 4 Joods
- 5 Moslim
- 6 anders, nl.
- 7 weet niet\wil niet zeggen

Bijlage 2 Tabellen

	TOTAAL		SEKSE			LEEFTIJD				GODSDIENST				
			man	vrouw		18-44	45+			geen	wel			
						jaar				gods-	gods-			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
SEXE														
man	56	55	56	100	0	0	27	53	29	57	37	70	17	37
vrouw	46	45	0	0	46	100	24	47	22	43	16	30	29	63
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE			LEEFTIJD				GODSDIENST				
			man	vrouw		18-44	45+			geen	wel			
						jaar				gods-	gods-			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
NLFTD														
18-44 jaar	51	50	27	48	24	52	51	100	0	0	27	51	22	48
45+	51	50	29	52	22	48	0	0	51	100	26	49	24	52
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE			LEEFTIJD				GODSDIENST				
			man	vrouw		18-44	45+			geen	wel			
						jaar				gods-	gods-			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Tot slot willen wij u nog een vraag stel														
nee, geen godsdienst	53	52	37	66	16	35	27	53	26	51	53	100	0	0
Rooms Katholiek	25	25	11	20	14	30	13	25	12	24	0	0	25	54
Protestants\hervormd	10	10	3	5	7	15	2	4	8	16	0	0	10	22
Moslim	1	1	0	0	1	2	1	2	0	0	0	0	1	2
anders, nl.	10	10	3	5	7	15	6	12	4	8	0	0	10	22
weet niet\wil niet zeggen	3	3	2	4	1	2	2	4	1	2	0	0	0	0
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
OPLEIDING														
lager	4	4	2	4	2	4	0	0	4	8	0	0	4	9
lager beroeps	11	11	9	16	2	4	5	10	6	12	9	17	2	4
middelbaar algemeen	10	10	3	5	7	15	1	2	9	18	4	8	5	11
middelbaar beroeps	35	34	16	29	19	41	22	43	13	25	10	19	24	52
hoger algemeen en VWO	6	6	2	4	4	9	4	8	2	4	6	11	0	0
hoger beroeps	30	29	19	34	11	24	16	31	14	27	21	40	9	20
wetenschappelijk	6	6	5	9	1	2	3	6	3	6	3	6	2	4
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
STEDELIJKHEID														
zeer sterk stedelijk	13	13	8	14	5	11	6	12	7	14	9	17	3	7
sterk stedelijk	22	22	12	21	10	22	11	22	11	22	16	30	6	13
matig stedelijk	22	22	12	21	10	22	11	22	11	22	9	17	13	28
weinig stedelijk	26	25	16	29	10	22	14	27	12	24	11	21	15	33
niet stedelijk	17	17	6	11	11	24	7	14	10	20	7	13	8	17
geen informatie	2	2	2	4	0	0	2	4	0	0	1	2	1	2
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
REGIO														
grote steden	7	7	4	7	3	7	5	10	2	4	5	9	1	2
west	35	34	16	29	19	41	15	29	20	39	19	36	16	35
oost	25	25	13	23	12	26	11	22	14	27	11	21	12	26
noord	11	11	7	13	4	9	6	12	5	10	10	19	1	2
zuid	22	22	14	25	8	17	12	24	10	20	7	13	15	33
geen informatie	2	2	2	4	0	0	2	4	0	0	1	2	1	2
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Heeft u het gevoel dat u veel, wel wat o														
ik weet er veel van	19	19	10	18	9	20	9	18	10	20	5	9	13	28
ik weet er wel wat van	42	41	24	43	18	39	17	33	25	49	27	51	14	30
ik weet er weinig van	39	38	21	38	18	39	23	45	16	31	19	36	19	41
weet niet\kan niet zeggen	2	2	1	2	1	2	2	4	0	0	2	4	0	0
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
meer antwoorden														
2 BOEREN NODIG VOOR														
+ voedselproductie	90	88	49	88	41	89	46	90	44	86	45	85	43	93
+ behoud landschap	81	79	41	73	40	87	35	69	46	90	43	81	37	80
- mestoverschot	4	4	2	4	2	4	2	4	2	4	4	8	0	0
- woningbouw	4	4	4	7	0	0	2	4	2	4	2	4	2	4
-/+ geen mening	1	1	1	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
meer antwoorden														
3 INFO BOERENBEDRIJF														
lees artikelen	63	62	36	64	27	59	24	47	39	76	30	57	32	70
kijk tv-programma's	63	62	34	61	29	63	29	57	34	67	29	55	32	70
boerderij bezocht	85	83	48	86	37	80	39	76	46	90	44	83	38	83
nee	9	9	4	7	5	11	6	12	3	6	6	11	3	7
weet niet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
WIL EXTRA BETALEN VOOR VOEDSELPRODUCTIE														
helemaal oneens	9	9	7	13	2	4	4	8	5	10	5	9	4	9
oneens	14	14	6	11	8	17	8	16	6	12	10	19	4	9
neutraal	3	3	1	2	2	4	3	6	0	0	0	0	2	4
eens	43	42	23	41	20	43	24	47	19	37	26	49	17	37
helemaal eens	33	32	19	34	14	30	12	24	21	41	12	23	19	41
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	3.8		3.7		3.8		3.6		3.9		3.6		3.9	
IEDER HEEFT Plicht VOEDSELPRODUCTIE BLIJFT														
helemaal oneens	7	7	6	11	1	2	1	2	6	12	4	8	3	7
oneens	18	18	11	20	7	15	12	24	6	12	12	23	5	11
neutraal	2	2	1	2	1	2	0	0	2	4	0	0	1	2
eens	25	25	13	23	12	26	15	29	10	20	16	30	9	20
helemaal eens	50	49	25	45	25	54	23	45	27	53	21	40	28	61
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	3.9		3.7		4.2		3.9		3.9		3.7		4.2	
VOEDSEL NET ZO GOED UIT BUITENLAND														
helemaal oneens	63	62	33	59	30	65	24	47	39	76	32	60	29	63
oneens	22	22	10	18	12	26	15	29	7	14	7	13	15	33
neutraal	1	1	1	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
eens	9	9	6	11	3	7	8	16	1	2	9	17	0	0
helemaal eens	7	7	6	11	1	2	3	6	4	8	5	9	2	4
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	1.8		2.0		1.5		2.0		1.5		2.0		1.5	

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
MELK UIT WINKEL, KOEIEN ZIJN VERSIERING														
helemaal oneens	82	80	45	80	37	80	42	82	40	78	41	77	39	85
oneens	11	11	4	7	7	15	5	10	6	12	7	13	4	9
eens	3	3	3	5	0	0	1	2	2	4	2	4	1	2
helemaal eens	6	6	4	7	2	4	3	6	3	6	3	6	2	4
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	1.4		1.5		1.3		1.4		1.5		1.5		1.3	
ZONDER BOEREN GEEN ONDERHOUD PLATTELAND														
helemaal oneens	6	6	5	9	1	2	2	4	4	8	3	6	3	7
oneens	11	11	7	13	4	9	9	18	2	4	8	15	3	7
neutraal	3	3	1	2	2	4	0	0	3	6	1	2	1	2
eens	21	21	9	16	12	26	15	29	6	12	13	25	7	15
helemaal eens	61	60	34	61	27	59	25	49	36	71	28	53	32	70
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	4.2		4.1		4.3		4.0		4.3		4.0		4.3	
OVER 20 JAAR GEEN BOEREN IN NEDERLAND														
helemaal oneens	49	48	26	46	23	50	21	41	28	55	25	47	23	50
oneens	18	18	9	16	9	20	13	25	5	10	10	19	7	15
neutraal	4	4	1	2	3	7	2	4	2	4	2	4	1	2
eens	22	22	14	25	8	17	11	22	11	22	12	23	10	22
helemaal eens	9	9	6	11	3	7	4	8	5	10	4	8	5	11
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	2.3		2.4		2.1		2.3		2.2		2.2		2.3	

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
BOEREN: ONMISBARE BIJDRAGE														
SAMENLEVING														
helemaal oneens	3	3	2	4	1	2	1	2	2	4	3	6	0	0
oneens	5	5	4	7	1	2	4	8	1	2	3	6	2	4
neutraal	2	2	0	0	2	4	1	2	1	2	0	0	1	2
eens	31	30	18	32	13	28	19	37	12	24	19	36	11	24
helemaal eens	61	60	32	57	29	63	26	51	35	69	28	53	32	70
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	4.4		4.3		4.5		4.3		4.5		4.2		4.6	

	TOTAAL		SEKSE				LEEFTIJD				GODSDIENST			
			man		vrouw		18-44 jaar		45+		geen gods- dienst		wel gods- dienst	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
BOEREN KOSTEN MEER DAN ZE OPLEVEREN														
helemaal oneens	42	41	27	48	15	33	18	35	24	47	20	38	22	48
oneens	26	25	15	27	11	24	16	31	10	20	13	25	11	24
neutraal	17	17	3	5	14	30	8	16	9	18	7	13	9	20
eens	12	12	9	16	3	7	7	14	5	10	10	19	2	4
helemaal eens	5	5	2	4	3	7	2	4	3	6	3	6	2	4
TOTAAL	102	100	56	100	46	100	51	100	51	100	53	100	46	100
gemiddeld	2.1		2.0		2.3		2.2		2.1		2.3		1.9	